

Stichting Ecologische Landbouw Projecten Ghana

Rondzendbrief December 2016

Bewogen

Wageningen, 19-12-2016

2016 is een bewogen jaar voor de ELPG. Allereerst omdat Frits Brouwer het stokje overgedragen heeft aan mij. Maar ook omdat David Agongo, onze wijze projectleider van ZEPF, eind 2015 overleed en dan is het maar de vraag in Afrika hoe snel het project weer op de rit is. Gelukkig is Issifu Sulemana een goede opvolger maar wel eentje met een heel andere stijl dan David. Issifu is een moderne, goed opgeleide man. Hij heeft ZEPF al op de nationale kaart gezet en wil naast de gratis voorlichting aan boeren extra betaalde diensten aanbieden. Issifu is bezig om gecertificeerde biologische landbouw op te zetten voor commerciële uien en tomaten telers, zodat deze boeren biologische uien en tomaten in de grote steden kunnen verkopen voor een hogere prijs. Er is grote vraag in Accra en Kumasi naar groenten die gegarandeerd niet bespoten zijn. Hij probeert ook het aanbod van verschillende uientelers te bundelen zodat je meer marktmacht hebt. Met de vergoeding die hij daarvoor krijgt kan de voorlichting aan niet commerciële boeren deels betaald worden. Wij als bestuur vinden dat een goede ontwikkeling!

De landbouwschool (GIOF) in Sirigu heeft wel een aantal problemen. Die zijn terug te voeren op het feit dat onze projectmanager, Peter Annoah, veel in het zuiden is om een Universitaire opleiding in landbouwvoorlichting te volgen. Dat heeft hij ook echt nodig maar de andere kant is dat hij niet meer de dagelijks leiding heeft op de school in Sirigu. In ons bezoek

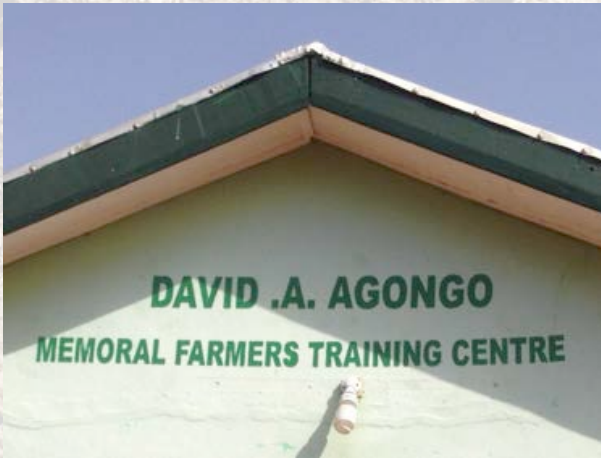

afgelopen November hebben we daar oplossingen voor proberen te zoeken. Hij moet een aantal taken beter delegeren naar zijn staf in Sirigu. Maar dat gaat niet zonder horten en stoten. We waren wel blij verrast dat de school nu een eerste goedkeuring gekregen heeft van de Ghanese overheid als officieel tertiair opleidingsinstituut. Dat betekent dat de diploma's van GIOF meetellen in de voorvereisten van hogere opleidingen. Wel moet er nog veel gebeuren op de school. Gekwalificeerde leraren, huisvesting voor meiden, een goede bibliotheek, een veldlaboratorium en computers. Als dat er allemaal is krijgt GIOF de definitieve accreditatie. Zo zijn we dit jaar weer een stapje verder gekomen. Het gaat voor Hollandse begrippen te langzaam maar voor Ghanese begrippen redelijk snel. Dat blijft altijd een spanningsveld. Communiceren dus met Peter en Issifu en dan doen we heel vaak via de app, dat is een hele verbetering, hoewel een bezoek, face to face het beste blijft.

Kees van Veluw, voorzitter ELPG, en netwerker en docent biologische veehouderij en permacultuur bij het Louis Bolk Instituut en Wageningen Universiteit.

Fotoverslag van reis van Erik, Kees en Gerard (gedeeltelijk) in november 2016 naar onze projecten.

David Agongo Memorial

Op 6 december 2015 overleed David Agongo, de oprichter van ZEFP. Het was vreemd dat hij er bij ons bezoek niet meer was. David zorgde voor ons als we in Walewale waren. Hij bracht ons ontbijt, lunch en avondeten in het hotel waar wij zaten, vlak bij zijn huis.

Nu deed Cecilia, Davids vrouw, dat. Cecilia voelt zich erg verantwoordelijk voor het project. Het is nu haar project. Elke keer als David ter sprake kwam in discussies met de staf sprongen bij haar de tranen in de ogen. David leeft voort in het project. De staf heeft de hal, die bij het kantoor van ZEFP hoort,

direct 'David A. Agongo Memorial Farmers Training Centre' genoemd. Dat is mooi. Inclusief het spelfootje!

De Grootfamilie Ayamga

De 'grootfamilie' van Ayamga, de boer die we elk jaar bezoeken. Weer maakte hij een dansje met ons toen we zijn compound bezochten. De 'Oi, Oi's', de uitroep van verbazing en verrassing, waren niet van de lucht. Vrolijkheid en lachen. Een serieus gesprek was bijna niet mogelijk. Hij nodigde ons uit om de nacht bij hem door te brengen. Dat zit in het vat voor volgend jaar. Naast Ayamga in het midden zit Marretje Adriaanse. Zij is Wageningse studente en doet onderzoek naar opbrengstverschillen tussen boeren die compost en die kunstmest gebruiken.

Een ferme composthoop

De eerste composthoop van Augustina Banmarigu. Eentje waar ca. 12 kuub compost uit komt. Elke kuub compost geeft ca. 50 kg meer graanopbrengst. 100 kg graan (mais, sorghum, gierst) levert 100 cedis op (plm. € 25). Om een kind naar de basisschool te laten gaan is ca. 20 cedis schoolgeld nodig. Dus het is best rendabel om compost te produceren.

Wilde Ganzen sponsort watersysteem

De Wilde Ganzen hebben gevlogen voor een watersysteem op de school in Sirigu. Er is een waterleiding aangelegd om het water uit de borehole te transporteren over het schoolterrein heen. Hier staat de staf van de school met Wilde Ganzen- ballonnen te showen. Later zagen we ook enkele Wilde Ganzen ballonnen op de markt in Sirigu rond dwarrelen. Alles wordt hergebruikt in Ghana.

Het winkeltje van Cecilia

Naast het werk op het ZEPF project runt Cecilia ook nog een winkeltje met gekoeld water, flesjes cola en fanta, zeep, snoep, koekjes, lucifers, kleine zakje wasmiddel enz. Dat geeft extra inkomen. Maar het is niet gemakkelijk want er is al drie keer bij haar ingebroken en elke keer gingen de dieven er met haar hele winkelvoorraad vandoor.

Ezelkarren

Interessante discussie in een dorp. Geen transportmiddelen om compost van het huis naar het veld te brengen is vaak een belemmering om compost te maken. Maar vrouwen willen best betalen om iemands ezelkar te huren of om benzine te betalen voor een vrachtwagentje om de compost naar het veld te brengen. Mannen hebben daar meer problemen mee.

De Witte Acacia

Deze Acacia (*Faidherbia albida*) is een bijzondere boom. Het is een vlinderbloemige en brengt dus stikstof in de bodem en laat ook nog eens zijn blaadjes vallen aan het begin van het regenseizoen. Zo maakt deze boom de bodem vruchtbaar en geeft ze geen schaduw in het regenseizoen. Als je 40 bomen per hectare hebt is kunstmest en compost haast niet meer nodig. Hij groeit alleen tergend langzaam. Deze boom is al wel 25 jaar oud. Toch laten boeren deze boom staan terwijl andere bomen omgehakt worden.

Zasilari Ecological Farms projects: een bijdrage van counterpart Issifu

Over the years, ZEPF and her farmers in the Mamprusi West District are challenged with the capacity to increase food production. Climate change variability is making it more difficult for farmers to make it in their attempt to produce enough food to feed their Households and external family members. Soil degradation, low organic matter content, phosphorous deficiency and low moisture content coupled with erratic rainfall pattern has led to low crop outputs, income and food insecurity among the farming households. The integrated food security approach undertaken by ZEPF under the organic farming principles is proven to be working well and have addressed the low soil fertility, high input cost and soil moisture stress faced by the small holder farmers in the district. Thanks to ZEPF's Sustainable Land Management technology, quality extension service delivering and support from our partners abroad, the increase in farmer crop out provides the rural households with good economic income and substantial amounts of food to strengthen the household nutritional status. In the coming year, ZEPF intends to work with our strategy Donor [GOAP] and Ghanaian agriculture state agencies to expand its operation to cover more small holder farmers with the aim of reduce hunger and food insecurity to its lowest level in the district.

Issifu Sulemana, project leader

Studentenleven: een bijdrage van Marretje Adriaanse

Soms is het lastig te geloven dat ik al enkele maanden in Ghana ben en het is nog moeilijker te geloven dat ik over enkele maanden al weer zal vertrekken. In Augustus ben ik naar Noord-Ghana gekomen voor onderzoek voor mijn masterscriptie. Hier vergelijk ik de voedselzekerheid van 15 boeren die compost gebruiken met 15 boeren die chemische bemesting gebruiken. De boeren die compost gebruiken, zijn allemaal getraind door projecten van ELPG. Ik betwijfel of ik de helft gedaan had gekregen zonder de hulp van ELPG. Onderzoek doen hier heeft allerlei uitdagingen die onderzoek in Nederland niet heeft. De cultuur, de taal, de Afrikaanse tijd en allerlei onverwachtse dingen waar ik op moet letten. Maar dat geeft allemaal niets, want er zijn altijd oplossingen en er zijn ook zo veel ongelooflijk mooie momenten geweest in de afgelopen maanden. Mijn boeren bezoek ik regelmatig voor allerlei verschillende dingen. De interviews zijn geweldige momenten om hen beter te leren kennen en ze zijn ook altijd anders. De ene dag kan ik aan de rand van een meer, midden in de uivelden rustig met een boer aan het kletsen zijn terwijl ik een dag later een interview uitvoer bij iemand thuis. Maar dan niet rustig met enkel de boer maar ook met al zijn broers en zonen die samen uren kunnen discussiëren over de antwoorden op mijn vragen.

Om te bepalen of de kinderen of volwassenen ondergewicht hebben, weeg en meet ik de lengte van de hele familie. Dat zijn ontzettend leuke momenten waarbij er een onderlinge wedstrijd ontstaat in de familie en er gejuicht wordt als iemand het gewicht van de rest weet te overtreffen. Vaak weten de vrouwen de mannen te overtreffen, waar de mannen altijd verbaasd over zijn. In één dorp is me zelfs gevraagd de weegschaal in het centrum van het dorp tevoorschijn te halen zodat er bepaald kon worden wie de zwaarste man was. Andere

dagen weeg ik de oogsten van de boeren. Soms is het wegen van de oogst ingewikkeld en moeten hele zakken met mais of pinda's naar buiten worden gedragen of moeten er zelfs hele constructies voor mijn hangende weegschaal gebouwd worden. Maar de boeren doen altijd hun uiterste best om me te helpen, wat me keer op keer blijft verbazen.

En dan zijn er de dagen waarop ik metingen doe in het veld. Ik doe metingen aan mais, neem bodemonsters en meet de grootte van de velden. Soms is het zwaar in de felle zon, maar soms is het ook erg gezellig wanneer mijn vertaler me zo veel lokale liederen probeert te leren als hij kan. Soms ontdekt een boer dat hij meer land heeft dan hij dacht en per ongeluk een gehuurde ploeg, te betalen per acre, heeft bedot. Al rekenen boeren hier in kleine en grote acres en weet ik niet precies wat dat inhoudt.

Ik ben hier met veel gastvrijheid ontvangen, niet te beschrijven in een kort stukje tekst. Families proberen me pinda's en mais mee te geven en nodigen me met liefde uit om te blijven eten of slapen. Dit is onder andere zo bijzonder, omdat de interviews en alle metingen die ik doe zo pijnlijk duidelijk maken hoe arm de mensen zijn. Hoe weinig ze bezitten. Ik heb de data nog niet rond, maar ik vermoed dat minimaal de helft van de boeren die ik spreek over een paar maanden al sterk zullen moeten korten op de maaltijden. Zelfs de boeren die genoeg weten te verbouwen, moeten soms hele zakken mais verkopen om de kinderen naar school te kunnen sturen. Gelukkig zijn er organisaties zoals de ELPG die de mensen hier helpen en naast hulp, ook hoop en vertrouwen in de toekomst geven.

Op de resultaten van mijn onderzoek is het nog even wachten. Maar voor nu fijne kerst gewenst en de groetjes uit Ghana!

Marretje Adriaanse

Eerst compost dan kunstmest

Afgelopen jaar publiceerde de landbouwexpert Henk Breman een artikel in *Trouw* onder de titel "Kunstmest brengt vrede". Hij meent dat we de wereld, en vooral Afrika, alleen kunnen voeden als we kunstmest gebruiken. Want landbouw zonder kunstmest produceert te weinig. De ELPG heeft een andere ervaring. "Begin eerst maar eens met compost", zeggen veel boeren en boerinnen, "en later misschien een beetje kunstmest". Daarom hebben we Henk uitgenodigd voor een gedachten-wisseling. Compost geeft mensen vertrouwen in eigen kunnen. En het milieu wordt beter beschermd. Gewasresten worden niet meer verbrand. Boeren gaan bomen planten. Ze ervaren aan den lijve dat een goed beheerd milieu een betere toekomst geeft dan de afhankelijkheid van kunstmest, bestrijdingsmiddelen en de kredieten die nodig zijn om kunstmest te kopen. Niet dat kunstmest helemaal verbannen wordt. Hier en daar wordt geëxperimenteerd met kunstmest als 'topdressing' om de opbrengsten verder te verhogen. Zo kwamen we toch een beetje dicht bij elkaar, overtuigd dat voedselzekerheid een basis is voor stabiliteit in Afrika.

Biobeurs

Begin 2017, op 18 en 19 januari 2017 staan we weer met een mooi stand op de Biobeurs (www.bio-beurs.nl), de vakbeurs voor Biologisch Nederland in Zwolle. Als u wilt komen, laat ons dat weten dan regelen we een kortingskaart voor u! We staan op de Biobeurs om fondsen te werven voor onze projecten in Ghana. We gaan er in 2017 weer volop tegenaan, helpt u mee? Ook tips zijn altijd welkom!

Fondsenwerving

Afgelopen maanden hebben we op verschillende plaatsen verzoeken voor financiering ingediend om nog iets meer dan het allernoodzakelijkste deel van het programma te kunnen uitvoeren. Dat heeft tot drie maal toe wat opgeleverd:

**Kerk
in Actie**

Vanuit de Marthe van Rijswijck Foundation kregen we de schade aan het dak van de school in Sirigu vergoed, die ontstond na een windhoos in mei van dit jaar. De schade bedroeg 4750 euro, maar gelukkig wilde deze organisatie ons helpen om de schade te

herstellen!

Vanuit Kerk in Actie is een subsidie toegezegd voor een Farmer to Farmer programma. Komend jaar willen we ons voorlichtings-programma aanpassen, zodat er meer kennisoverdracht door boeren zelf gebeurt. Daarmee kunnen we met evenveel voorlichters meer boeren bereiken. Voor het project dat in december 2016 start en tot december 2017 doorloopt ontvingen we een bijdrage van 14.700 euro. We moeten daar zelf nog wel een bedrag van 12.500 euro aan toevoegen om het hele project te betalen.

Tenslotte heeft Wilde Ganzen een bijdrage toegezegd om de waterleiding op het schoolterrein in Sirigu verder uit te breiden en het aanleggen van extra wateropvang om regenwater vast te houden en te zorgen dat de waterputten niet te snel uitgeput raken. De bijdrage van Wilde Ganzen is ongeveer 2.000 euro op een totaal van 6.000 euro. Studievereniging Storm droeg hieraan ook 1.350 euro bij. Helpt u ons om het overige bedrag bij elkaar te krijgen? U kunt uw bijdrage storten op NL53 INGB 00 00040 000 tnv Wilde Ganzen. Meld daar dan bij 2015.0503 tbv wateropvang en distributiesysteem school. Overmaken naar ELPG mag natuurlijk ook.

www.elpg.nl KvK Zutphen 41038779. Bank NL36 RABO 0311 05 39 63.

De ELPG is erkend als ANBI. Uw gift is dus fiscaal aftrekbaar.